

Kulturní statek a jeho hodnota Význam a vývoj památkové péče

Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území

Kulturní dědictví

▶ Definice

- ▶ Souhrn jedinečných hodnot hmotné a nehmotné povahy vzniklých historickým vývojem civilizačního procesu v podmínkách konkrétního společenského i environmentálního prostředí.
- ▶ Komplex hmotných a nehmotných prvků vzniklých postupným vývojem osídlení, tradic plynoucích z charakteru místa a na místo navázaných.

Kulturní památky

- ▶ **Zákon 20/1987 Sb. o státní památkové péči**
 - ▶ **nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory:**
 - ▶ a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,
 - ▶ b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem
-

Kulturnost

- ▶ **Kulturnost společnosti**

- ▶ Úměrná míře citlivosti využívání potenciálu prostředí
- ▶ Aniž by docházelo ke znehodnocování jeho podstaty
- ▶ Přeměna něčeho na dobro

Subjektivní hodnota

- ▶ *„Subjective value is defined as the importance which a good or a complex of goods has for the welfare of a person.“*

E. Böhm-Bawerk

- ▶ *„Value is thus nothing inherent in goods, no property of them, nor an independent thing existing by itself. It is a judgement economizing men make about the importance of the goods at their disposal for the maintenance of their lives and well-being. Hence value does not exist outside the consciousness of men“*

Carl Menger

Památka a kulturní dědictví

- ▶ **Památky záměrné**

- ▶ vytvořeno s cílem zachovat ve vědomí dalších generací jednotlivé skutky či osudy

- ▶ **Památky nezáměrné**

- ▶ vznikaly za účelem uspokojení praktických potřeb jedné či několika málo generací

- ▶ **Památka - subjektivní úsudek nás a naší doby**

Ekonomie kultury

- ▶ Kultura součástí veřejného sektoru
 - ▶ Kultivace lidského potenciálu
- ▶ Hospodárnost, účelnost, efektivnost veřejných prostředků v kulturním odvětví?
- ▶ Veřejné výdaje, jsou legitimní pro uchování kulturních hodnot?
- ▶ Kulturní statky
 - ▶ veřejné statky?
 - ▶ externality?

Teorie hodnoty netržních statků

▶ Pohledy

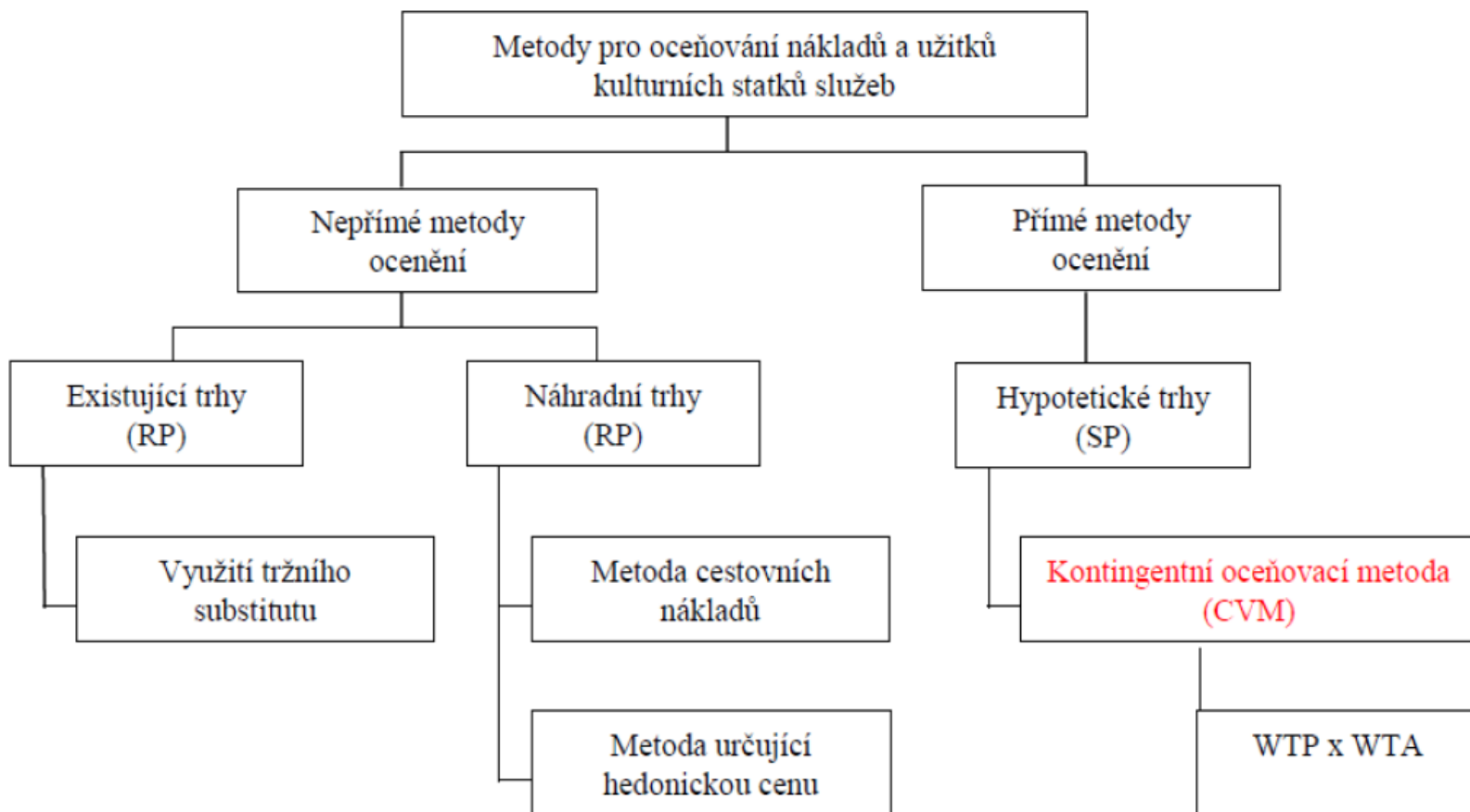
▶ užší výnosově-nákladový přístup

- ▶ Výnosy a náklady spojené se spotřebou zboží a služeb mohou být brány v úvahu
- ▶ Kolik stojí náhrada jednotlivých služeb?
- ▶ Kolik služba vynáší?

▶ přístup kontingentního hodnocení

- ▶ Zájmy všech jedinců společnosti zakomponovány do procesu společenského rozhodování (Kopp, Aldred)
- ▶ Informace z hypotetických trhů
- ▶ Respondenti se podněcují, aby zveřejnili svoje preference
- ▶ Ochota platit, ochota přijímat kompenzace (WTA, WTP)

Hodnota kulturních památek

▶ **Ekonomie**

- ▶ rakouská škola ekonomického myšlení
- ▶ užitná hodnota - přímé uspokojení
(naší potřeby prostřednictvím daného statku)
- ▶ směnná hodnota - nepřímé uspokojení

▶ **Dějiny umění a památková péče**

- ▶ vídeňská škola dějin umění (Alois Riegl)
- ▶ subjektivně-užitečnostní přístup

Počátky památkové péče

- ▶ **Moderní kult památek – jeho podstata a vývoj**
 - ▶ 1903
 - ▶ Alois Riegl (zakladatel historie umění jako samostatné vědecké disciplíny. Byl jedním z nejvlivnějších odborníků na formální analýzu uměleckých děl.)
 - ▶ -> návrh rakouského památkového zákona

- ▶ **Max Dvořák**
 - ▶ 1916
 - ▶ Katechismus památkové péče
 - ▶ Vídeň 1916

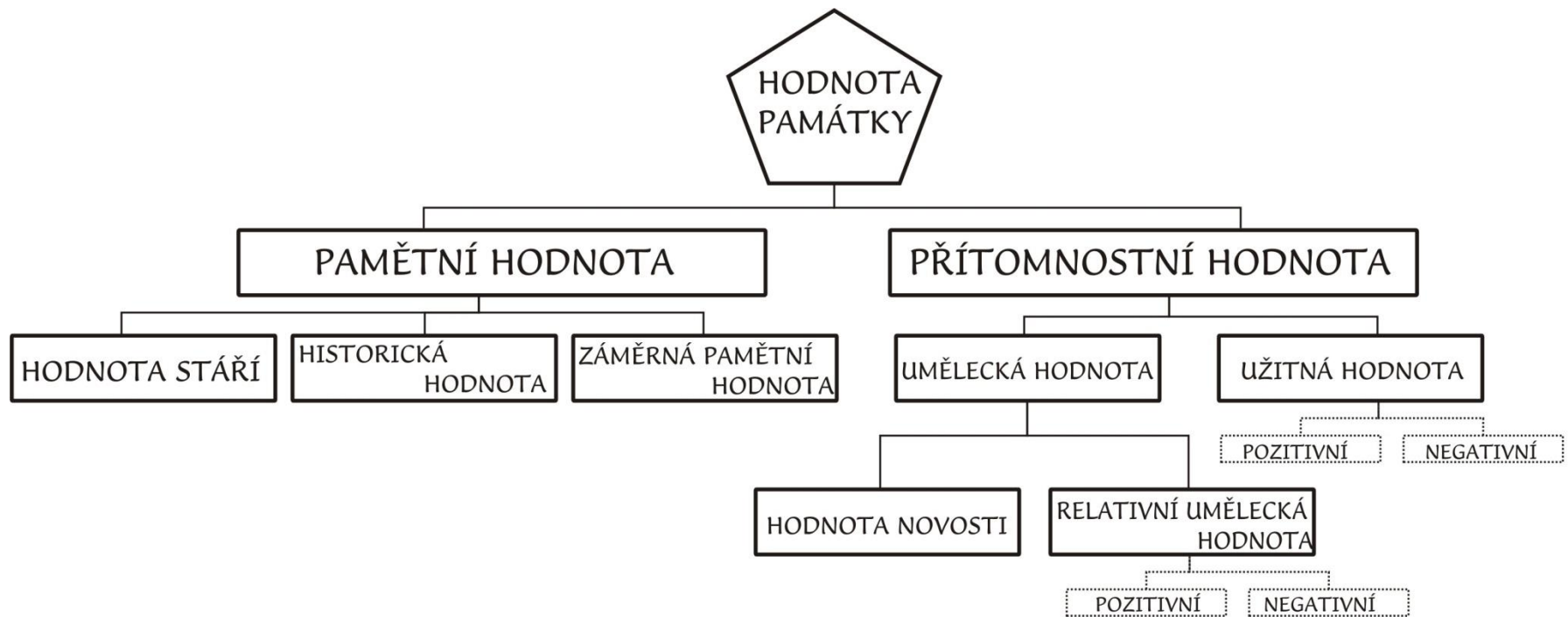

Památka historická vs. umělecká

- ▶ každá umělecká památka je zároveň historická a každá historická památka je zároveň umělecká (Riegl, Moderní kult památek)
- ▶ uměleckohistorická hodnota
- ▶ čistě umělecká hodnota
 - ▶ nezávislá na historickém vývoji
 - ▶ subjektivní (do 19. století platila teze, že existuje umělecký kánon, jeden absolutně platný objektivní umělecký ideál)

Schéma celkové hodnoty statku kulturního dědictví dle A. Riegla

Rieglova hodnota památky

▶ pamětní hodnota

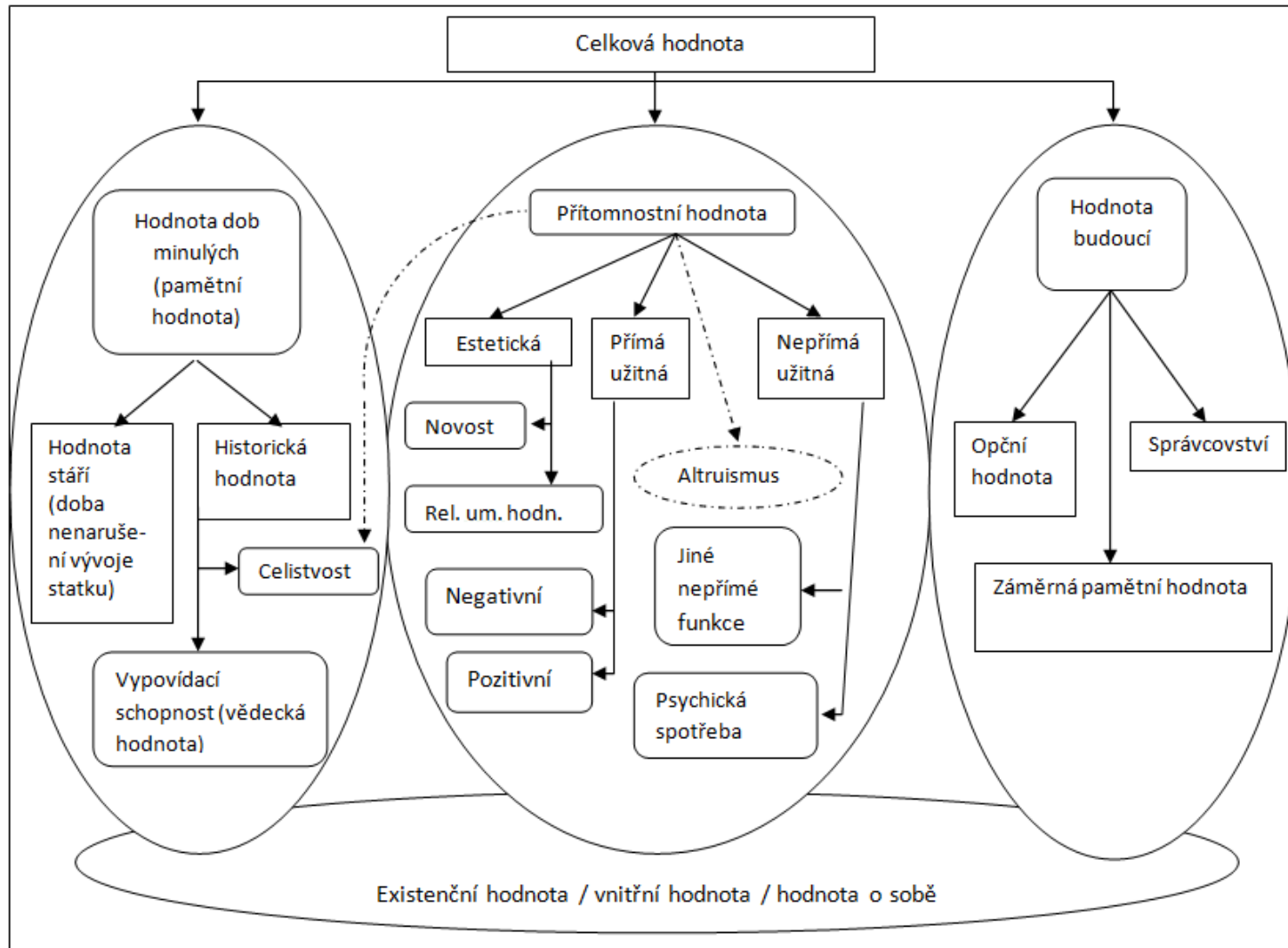
- ▶ hodnota stáří – nesoučasnost, stáří památky
- ▶ hodnota historická - celistvost
 - ▶ údaje, které nám památka o době svého vzniku sděluje
- ▶ záměrná pamětní hodnota (pomníky, pamětní desky, místa)

▶ přítomnostní hodnota

- ▶ vychází z potřeb přítomnosti (uspokojuje i potřeby současného člověka)
 - ▶ smyslové potřeby – užitná hodnota, dodnes se např. budova využívá
 - ▶ duchovní potřeby – umělecká hodnota
 - hodnota novosti (hodnotné, protože je něco nového)
 - relativní umělecká hodnota (v době vzniku naráželo na odpor, dnes má hodnotu)

Koncepce hodnoty zohledňující hledisko času

Zapojení jednotlivců do památkové péče

- ▶ jednatel v rámci tržního mechanismu
- ▶ kolektivní akce lidí bez nároku na odměnu
- ▶ organizace památkové péče

- ▶ pozorovatel
- ▶ vlastník

Předpoklady efektivní ochrany památky

- ▶ **Vlastník ochranu zajišťovat**

- ▶ může

- ▶ hospodářské hledisko – tržní mechanismus

a

- ▶ chce

- ▶ motivační hledisko – netržní a nestátní instituce

nebo

- ▶ musí

- ▶ právní hledisko – legislativní rámec

Vlastnictví

▶ Typy

- ▶ Soukromé
- ▶ Veřejné
 - ▶ Státní
 - ▶ Samosprávné
- ▶ Společenské

▶ Stupně

- ▶ Usus
 - ▶ právo užívat danou věc
- ▶ Usus fructus
 - ▶ právo užívat danou věc i užívat plody, které přináší
- ▶ Abusus
 - ▶ vlastník může věc prodat, darovat, opustit či zničit

Motivace

- ▶ *Žádný příkaz, žádný zákon, žádný trest a byť nejlépe a nejostřeji byl k veřejnosti pronesen, nepomůže ochrániti ani stébla trávy v pažitě, není-li především v lidech samých oněch citů, jež působí, že člověk v úctě zastaví svou hrabivost a své osobní zájmy u pomníků minulosti.“*

Josef Švehla, Ochrana památek, 1924

Mikroekonomická ohrožení památek

- ▶ nedostatečná poptávka po tomto druhu bydlení/aktivit
 - ▶ chátrání nebo využívání nevhodným způsobem
- ▶ vlastník nepocituje užitek a nechce platit zvýšené náklady na památkově vhodné opravy
 - ▶ nechává dům chátrat či jej opravuje zcela nevhodným způsobem
 - ▶ preferuje vlastní potřeby a provádí nevratné změny, které kulturně-historickou hodnotu snižují či zcela ničí
- ▶ majitel preferuje novostavbu, která lépe vyhovuje jeho potřebám
 - ▶ rozhodne se pro demolici staré budovy

Vnímání kulturních hodnot

- ▶ Turista
- ▶ Zdánlivě nezúčastněný divák
- ▶ Odborník
- ▶ Památkář

Dekuji za pozornost

vilem.paril@econ.muni.cz

vilem@mail.muni.cz

Úkol: legislativa

ČÁST PRVNÍ

1. Při jaké změně lze měnit plán ochrany (památkových zón či rezervací)?

ČÁST DRUHÁ I-14A

2. Komu je třeba oznámit poškození či zamýšlenou změnu kulturní památky?

ČÁST DRUHÁ 14b – 20

3. Lze při zanedbávání péče o kulturní památku objekt vyvlastnit?

ČÁST TŘETÍ

4. Jakou lhůtu má nálezce archeologického nálezu pro jeho nahlášení příslušné instituci?

ČÁST ČTVRTÁ

5. Kdo je dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaného archeologického nálezu, nálezu kulturně cenného předmětu nebo detailu stavby?

ČÁST PÁTÁ

6. Lze za nedostatečnou péči o kulturní památku udělit pokutu fyzické osobě?

ČÁST ŠESTÁ

7. Jaký orgán státní památkové péče je příslušný pro movité kulturní památky (která je příslušenstvím nemovité kulturní památky)?

Úkol: legislativa - řešení

1. Při jaké změně lze měnit plán ochrany (památkových zón či rezervací)?
§ 6a odst. 3
 2. Komu je třeba oznámit poškození či zamýšlenou změnu kulturní památky?
§ 12 odst. 1a 2
 3. Lze při zanedbávání péče o kulturní památku objekt vyvlastnit?
§ 15 odst. 3
 4. Jakou lhůtu má nálezce archeologického nálezů pro jeho nahlášení příslušné instituci?
§ 23 odst. 2
 5. Kdo je dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaného archeologického nálezů, nálezů kulturně cenného předmětu nebo detailu stavby?
§ 29 odst. 2e
 6. Lze za nedostatečnou péči o kulturní památku udělit pokutu fyzické osobě?
Podnikající: § 35 odst. 1c, a zároveň § 35 odst. 5a
Nepodnikající: § 39 odst. 1c, a zároveň § 39 odst. 5a
 7. Jaký orgán státní památkové péče je příslušný pro movité kulturní památky (která je příslušenstvím nemovité kulturní památky)?
§ 44a odst. 2
-

Úkol: úrovně ochrany - řešení

Číslo textu	Typ ochrany
1	A)
2	I)
3	J)
4	E)
5	F)
6	G)
7	H)
8	C)
9	K)
10	L)
11	M)
12	D)
13	B)

1. Prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku (§ 2 a 3)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Podnět vůči MK k prohlášení věci nebo stavby za KP ↓	kdokoli	D
2	Zahájení řízení z moci úřední ↓	MK	D
3	Vyžádání vyjádření KÚ a ORP ↓	MK	I
4	Vyjádření KÚ a ORP ↓	KÚ, <u>ORP</u>	D
5	<i>Další dokazování</i> ↓	MK	D
6	Výzva k seznámení s podklady ↙ ↘	MK	I
7	Využití možnosti seznámit se s podklady ↙ ↘	Účastníci řízení	D/I
8	<i>Akceptovaný návrh na doplnění řízení - návrat ke kroku č. 5</i> ↙ ↘	Účastníci řízení a MK	D
9	Rozhodnutí ↓	MK	D
10	Doručení rozhodnutí vlastníkově věci a dalším účastníkům řízení ↓	MK	I
11	Nabytí právní moci rozhodnutí ↓	MK	I
12	Doručení rozhodnutí a) KÚ b) ORP c) NPÚ ↓	MK	I
13	<i>Provedení zápisu KP do Ústředního seznamu</i> ↓	NPÚ	I
14	<i>Vyrozumění o zápisu KP do Ústředního seznamu</i> a) <i>vlastník KP</i> b) <i>KÚ</i> c) <i>ORP</i> d) <i>stavební úřad</i> e) <i>katastrální úřad</i> ↓	NPÚ	I
15	<i>Vyznačení prohlášení věci za KP v katastru nemovitostí.</i>	Katastrální úřad	I

2. Prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku (§ 4 odst. 1)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Podnět vůči MK k prohlášení KP za NKP ↓	kdokoli	I
2	Zpracování materiálu RIA (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	MK	D
3	Zpracování návrhu nařízení vlády ↓	MK	D
4	Připomínkové řízení (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	MK	D
5	Předložení a projednání materiálu v pracovních komisích Legislativní rady vlády (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	Úřad vlády	I
6	Předložení a projednání materiálu na schůzi vlády (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	vláda	D
7	Příprava materiálu k publikaci ve Sbírce zákonů (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	MK a Úřad vlády	I
8	Publikace nařízení vlády ve Sbírce zákonů ↓	Ministerstvo vnitra	D
9	Nabytí účinnosti nařízení vlády ↓	MK	I
10	Vyznačení prohlášení KP za NKP v Ústředním seznamu ↓	NPÚ	I
11	<i>Oznámení katastrálnímu úřadu o prohlášení KP za NKP</i> ↓	NPÚ	D
12	<i>Vyznačení prohlášení NKP v katastru nemovitostí</i>	Katastrální úřad	I

3. Prohlášení území za památkovou rezervaci (§ 5 odst. 1)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Podnět vůči MK k prohlášení území za PR ↓	kdokoli	I
2	Zpracování materiálu RIA (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	MK	D
3	Zpracování návrhu nařízení vlády ↓	MK	D
4	Připomínkové řízení (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	MK	D
5	Předložení a projednání materiálu v pracovních komisích Legislativní rady vlády (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	Úřad vlády	I
6	Předložení a projednání materiálu na schůzi vlády (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	vláda	D
7	Příprava materiálu k publikaci ve Sbírce zákonů (postup dle Legislativních pravidel vlády) ↓	MK a Úřad vlády	I
8	Publikace nařízení vlády ve Sbírce zákonů ↓	Ministerstvo <u>vnitř</u>	D
9	Nabytí účinnosti nařízení vlády ↓	MK	I
10	Vyznačení prohlášení PR v Ústředním seznamu ↓	NPÚ	I
11	Oznámení katastrálnímu úřadu o prohlášení PR ↓	NPÚ	D
12	Vyznačení prohlášení PR v katastru nemovitostí	Katastrální úřad	I

4. Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku z moci úřední (§ 8)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Podnět vůči MK ke zrušení prohlášení věci nebo stavby za KP	kdokoli	D
2	Zahájení řízení z moci úřední ↓	MK	D
3	Vyžádání vyjádření a) KU b) ORP c) AV ČR ↓	MK	I
4	Vyjádření a) KU b) ORP c) AV ČR ↓	KU, ORP, AV ČR	D
5	Další dokazování ↓	MK	D
6	Stanovení podmínek, na jejichž splnění MK váže zrušení prohlášení věci nebo stavby za KP ↓	MK	D
7	Ověření splnění podmínek ↓	MK	I
8	Výzva k seznámení s podklady ↓	MK	I
9	Využití možnosti seznámit se s podklady ↓	Učastníci řízení	D/I
10	Akceptovaný návrh na doplnění řízení - návrat ke kroku č. 5 ↓	Učastníci řízení a MK	D
11	Rozhodnutí ↓	MK	D
12	Doručení rozhodnutí vlastníkově věci nebo stavby a dalším účastníkům řízení ↓	MK	I
13	Nabytí právní moci rozhodnutí ↓	MK	I
14	Doručení rozhodnutí a) KU b) ORP c) NPU d) AV ČR ↓	MK	I
15	Provedení změny zápisu v Ústředním seznamu ↓	NPU	I
16	Vyrozměnění o změně zápisu v Ústředním seznamu a) vlastník věci b) KU c) ORP d) stavební úřad e) katastrální úřad ↓	NPÚ	I
17	Vyznačení zrušení prohlášení věci nebo stavby za KP v katastru nemovitostí	Katastrální úřad	I

5. Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku na žádost (§ 8)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Žádost vůči MK o zrušení prohlášení věci nebo stavby za KP ↓	Osoby podle § 8 odst. 1 PamZ*	D
2	Vyrozumění vlastníka KP, pokud sám nebyl žadatelem, a případných dalších účastníků řízení o zahájení řízení ↓	MK	D
3	Vyžádání vyjádření a) KU b) ORP c) AV ČR ↓	MK	I
4	Vyjádření a) KU b) ORP c) AV ČR ↓	KU, ORP, AV ČR	D
5	Další dokazování ↓	MK	D
6	Stanovení podmínek, na jejichž splnění MK váže zrušení prohlášení věci nebo stavby za KP ↓	MK	D
7	Ověření splnění podmínek ↓	MK	I
8	Výzva k seznámení s podklady ↙ ↘	MK	I
9	Využití možnosti seznámit se s podklady ↙ ↘	Účastníci řízení	D/I
10	Akceptovaný návrh na doplnění řízení - návrat ke kroku č. 5 ↖	Účastníci řízení a MK	D
11	Rozhodnutí ↓	MK	D
12	Doručení rozhodnutí vlastníkově věci a dalším účastníkům řízení ↓	MK	I
14	Doručení rozhodnutí a) KU b) ORP c) NPÚ d) AV ČR ↓	MK	I
15	Provedení změny zápisu v Ústředním seznamu ↓	NPÚ	I
16	Vyrozumění o změně zápisu v Ústředním seznamu a) vlastníka věci b) KU c) ORP d) stavební úřad e) katastrální úřad ↓	NPÚ	I
17	Vyznačení zrušení prohlášení věci nebo stavby za KP v katastru nemovitostí	Katastrální úřad	I

6. Obnova kulturní památky s výjimkou jejího restaurování, posuzovaná formou závazného stanoviska dle § 149 správního řádu (§ 14)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Žádost vůči ORP ↓	Vlastník KP	D
2	Žádost o písemné vyjádření NPÚ ↓	ORP	I
3	Doručení žádosti NPÚ ↙ ↘	Držitel poštovní licence	I
4	Písemné vyjádření NPÚ ↓	NPÚ	D/I
	Nečinnost NPÚ v zákonem předpokládaných lhůtách ↓		
5	Další dokazování ↓	ORP	D
6	Seznámení s podklady ↙ ↘	ORP	I
7	Využití možnosti seznámit se s podklady ↙ ↘	Účastníci řízení	D/I
	Nevyužití možnosti seznámit se s podklady ↓		
8	Akceptovaný návrh na doplnění řízení - návrat ke kroku č. 5 ↖	Účastníci řízení a ORP	I
9	Závazné stanovisko ↓	ORP	D
10	Doručení závazného stanoviska a) žadatel b) alespoň v kopii NPÚ c) alespoň v kopii stavební úřad ↓	ORP	I
11	Dále navazuje postup dle StavZ (zejména postup, který je ukončen územním rozhodnutím o umístění stavby, územním souhlasem, ohlášením, stavebním povolením)	Stavební úřad	I

7. Obnova kulturní památky s výjimkou jejího restaurování, posuzovaná formou rozhodnutí (§ 14)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Žádost vůči ORP ↓	Vlastník KP	D
2	Zaslání sdělení ostatním účastníkům řízení o zahájení řízení ↓	ORP	I
3	Žádost o písemné vyjádření NPÚ ↓	ORP	I
4	Doručení žádosti NPÚ ↙ ↘	Držitel poštovní licence	I
5	Písemné vyjádření NPÚ ↓	NPÚ	D/I
	Nečinnost NPÚ v zákonem předpokládaných lhůtách ↓		
6	Další dokazování ↓	ORP	D
7	Seznámení s podklady ↙ ↘	ORP	I
8	Využití možnosti seznámit se s podklady ↙ ↘	Účastníci řízení	D/I
	Nevyužití možnosti seznámit se s podklady ↓		
9	Akceptovaný návrh na doplnění řízení – návrat ke kroku č. 6 ↙ ↘	Účastníci řízení a ORP	I
10	Rozhodnutí ↓	ORP	D
11	Doručení rozhodnutí a) žadatel b) ostatní účastníci řízení ↓	ORP	I
12	Nabytí právní moci rozhodnutí ↓	ORP	I
13	Doručení alespoň kopie rozhodnutí NPÚ	ORP	I

8. Vylastnění nemovitých kulturních památek nebo nemovitých národních kulturních památek (§ 15 odst. 3)

Krok č.	Popis	kdo	D/I
1	Zjištění v rámci dozoru, že vlastník nemovitě KP nebo nemovitě NKP trvale porušuje své povinnosti a ohrožuje zachování KP nebo NKP ↓	ORP nebo KÚ	D
2	Předání zjištění z výkonu dozoru vůči státu nebo vyvlastniteli* ↓	ORP nebo KÚ	D
3	Sdělení vlastníkovi nemovitě KP nebo nemovitě NKP, že podle zákona o státní památkové péči nastaly důvody pro vyvlastnění* ↓	Vyvlastnitel	D
4	Nabídka dohody vlastníkovi nemovitě KP nebo nemovitě NKP o dobrovolném prodeji této KP nebo NKP státu ↙ ↘	Stát nebo vyvlastnitel*	D
5	Akceptace návrhu a uzavření smlouvy (konec procesu) ↓	Vlastník KP nebo NKP	D / D/I
	Výslovné odmítnutí návrhu ↓		
	Nečinnost vlastníka nemovitě KP nebo nemovitě NKP (která musí být delší 90 dnů od doručení nabídky) ↓		
6	Podání návrhu na vyvlastnění ↓	Vyvlastnitel	D
7	Zaslání sdělení ogt. účastníkům řízení a katastrálnímu úřadu o zahájení řízení ↓	Vyvlastňovací úřad	D
8	Zápis poznámky do katastru nemovitostí, že bylo zahájeno vyvlastňovací řízení ↓	Katastrální úřad	I
9	Další dokazování ↓	Vyvlastňovací úřad	D
10	Nañzení ústního jednání ↙ ↘	Vyvlastňovací úřad	I
11	Využití možnosti účastnit se ústního jednání a seznámit se s podklady ↓	Účastníci řízení	I
	Nevyužití možnosti účastnit se ústního jednání a seznámit se s podklady ↓		
12	Ústní jednání ↙ ↘	Vyvlastňovací úřad	D
13	Akceptovaný návrh na doplnění řízení – návrat ke kroku č. 9 ↙ ↘	Vyvlastňovací úřad a účastníci řízení	I
14	Rozhodnutí o vyvlastnění ↓	Vyvlastňovací úřad	D
15	Doručení rozhodnutí účastníkům řízení ↓	Vyvlastňovací úřad	I
16	Nabytí právní moci rozhodnutí ↓	Vyvlastňovací úřad	I
17	Doručení rozhodnutí katastrálnímu úřadu ↓	Vyvlastňovací úřad	I
18	Zápis do katastru nemovitostí o změně vlastnictví nemovitě KP nebo NKP ↓	Katastrální úřad	I
19	Splnění oznamovací povinnosti vůči Ústřednímu seznamu ↓	Vyvlastnitel	I
20	Uhrazení ceny vyvlastněné nemovitě KP nebo nemovitě NKP ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o vyvlastnění ↓	Vyvlastnitel	I
21	Zahájení řádné péče o vyvlastněnou nemovitou KP nebo nemovitou NKP, tj. naplnění účelu vyvlastnění, a to ve lhůtě stanovené vyvlastňovacím úřadem, nejpozději do 2 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o vyvlastnění	Vyvlastnitel	I